

Dette visste Jo Benkow neppe noe om

ALF BIEM

Journalist Alf Biem roser Jo Benkows bok «Det ellevte bud», som har noe å lære oss alle om toleranse og respekt. Men Benkows ord om tidligere tiders antisemittisme i den katolske kirke er altfor tamme, mener Biem, som trekker fram stoff fra det katolske bladet St. Olav, der det til stadighet sto artikler med jødefiendtlig tendens helt frem til utbruddet av den annen verdenskrig. Derimot holdt den norske katolske kirke sin sti ren under krigen.

I våre dager er det slett ikke så mye religiøs antisemittisme å spore blant folk flest. Det er imidlertid ikke tvil om at den katolske kirke, i hvert fall pavestolen, i tidligere tider har inntatt en klart jødefiendtlig holdning, og i senere tider konsekvent har latt være å komme forfulgte jøder til unnsetning, skriver tidligere stortingspresident Jo Benkow i sin siste bok, «Det ellevte bud».

Først: For en vidunderlig bok! Har du ikke lest den, så skaff deg den, i det minste fra nærmeste folkebibliotek. Og har du barn, kjøp den og la dem lese den, eller helst: Les høyt fra den. Den har noe å lære oss alle, hva det angår å vise toleranse, forståelse, respekt, for alle, uansett «rase», religion, hudfarve og hva ellers.

Men har han rett i det ovenfor siterte? Nei, det er for tamt, og «undersi» at det offisielle organet for den katolske norske kirken, St. Olav, gikk Vatikanet en høy gang når det gjaldt distribusjon av avsonnnet jødedom, fra det begynte å utkomme i 1889 og til 1940.

«I Østerrike ser det ut til at det skal bli satt en stopper for den kirkefiendiske, liberale skolesvindel,» het det f.eks. i det aller første nummeret av bladet. Og videre: «De hittil almeittige Israels barn sitter der ved rikets floder i gråt. Deres smerte er så meget større som «de forenede kristnes parti» har tilføyet de jødeliberale et grundig nederlag ved de kommunale valg i Wien.»

I samtalen av en melding om massearrestasjoner av revolusjonære i tsarens Russland fant St. Olav det passende å opplyse at «en stor del av dem er jøder». Underforstått: Ikke noe å bry seg om.

Knappt et nummer av bladet i det nevnte tidsrom utkom uten en eller annen form for jødedom. Typisk! «Politik» i Warschau (Warszawa) har

oppdaget en englefabrik. En jødinne mottok nyfødte barn for 3 å 5 rubler om måneden og ... lot dem sulte ihjel hurtigst mulig og kastet likene i Weichsel. Hun skal ha ombragt flere hundre småbarn.» – «En englefabrik, dvs. en en gros barnemordforretning, er oppdaget i Wilna.» – «Jødernes påske. Fra Damaskus berettes det om ... at jødene har myrdet en liten, kristen gutt.»

» Når jødiske ledere ba Vatikanet stanse den jødefiendtlige agitasjonen, ble de møtt med hån og isende kulde »

At disse meldingene savnet faktisk grunnlag, bekymret ikke det katolske propagandabyrået som hhv. fabrikkerte og spredte dem. Og når jødiske ledere ba Vatikanet stanse den jødefiendtlige agitasjonen fra prekestol og kirkepresse, ble de møtt med hån og isende kulde.

De jødefiendtlige artiklene i St. Olav i 20- og 30-årene bygget mest på stoff fra nasjonalistiske tyske og katolske østerrikske publikasjoner, supplert med materiale samlet av russiske emigranter i USA. Endel av synspunktene i en artikkel bladet gjenga i utdrag fra Kirchenzeitung, Wien, i januar 1920, kunne diskuteres, hevdet St. Olav. Men «de kjensgjerninger som fremholdes er åpenbare og derfor uimotigelige». Nemlig at «den egentlige seierherre i (den første) verdenskrigen har vært ... jøddommen». Og videre: «Når vi ser oss om i historien, møter vi den interessante kjensgjerning at i århundrenes løp er det kun en eneste makt som har formådd å stagge den jødiske herskerlyst, den katolske kirke.» (Begge uthevelsene ved St. Olav.)

» Den vesentlige årsak til verdenskrigen var penge-jødernes gulltørst, ble det skrevet »

I en utgave i 1920 forkynte bladet at det er noe «alle vet at den vesentlige årsak til den skrekkelige krig ... er pengejødernes gulltørst». Og i en polemikk mot sogneprest Frøinow, som i Morgenbladet hadde slått til lyd for å styrke Israelmisjonen: Om han ikke visste «at bolsjevismen med sine uhyrligheter ... som vil drukne hele kristenheten i en strøm av blod, har som opphav og ledere jøder?»

Da jødiske organisasjoner oppfordret til boikott av Tyskland etter Hitlers maktovertagelse i 1933, fikk St.

ANTISEMITTISMEN: Den ga seg mange avskyvekkende uttrykk i mellomkrigstiden – også på kirkelig hold. Karikaturen «Yndlingsgesjeft» er gjengitt i Judith Vogts bok «Historien om et image», Cappelen's Forlag, 1978.

Olav seg til å skrive bl.a. dette: «Man fikk tross det at boikottparolen utgikk til hele verden, støttet av den del av verdenspressen ... som dirigeres av jøder, og tross det at man oppflammet til hat til det autoritetsregjerte, antimarxistiske og illiberale Tyskland i alle nasjoner, dog ikke dannet en sluttet økonomisk verdensfront mot Tyskland.»

Når forsøket mislyktes, var det ifølge St. Olav «Sikkert i første rekke fordi alle fascistiske, autoritative, nasjonale og korporative idéer hadde vunnet så stort terrang i Europa og Amerika ... Jødernes propaganda finner derfor ikke over alt en gunstig grobunn».

Man hadde, hevdet den norske katolske kirkens offisielle organ, fått inntrykk av «at alle vesteuropeiske folk står samlet om å brennemerke Tysklands optreden (mot jødene) som «en kulturell verdensskam». Men dette var heldigvis galt: I Frankrike holdt «en ny antisemittisk bølge» på å oppstå, og i «England fins i alle samfundsklasser også en sterk antisemittisme, – som egentlig ikke kan forbaure hos en nasjon som er så rasestolt ... som den engelske ... Helt

utpreget er jødehatet i Europas østlige stater ...».

Altst: Hipp, hurra for økende jødehat i Europa.

Anmeldelser i St. Olav av litteratur om «jødospørsmålet» var farvet av de samme synsmåtene. Monsignor, biskop og redaktør Henrik Irgens stilte seg tvilende til «oplysningenes pålitelighet med hensyn til overgrep jødene har vært utsatt for i Tyskland», og pekte på at en kunne ikke «gjøre Hitler og hans regjering ansvarlig for alle vilkårlige overgrep og enn mindre for alle antisemittismens grusomme utslag». Med slett skjult forakt for romanen «Søsknene Oppenheim»s jødiske forfatter, Lion Feuchtwanger, bemerket han, etter at han på nytt hadde understreket at mange jøder hadde drevet en politikk som var skadelig for det tyske riket, at «de jøder som med mer eller mindre rett er mistenkt for slikt, de har i tide – like som forfatteren – reddet seg ut av landet».

I en artikkel som kunne vært hentet fra den rabiate tyske jødehateren Julius Streichers smussblad Der Stürmer, ga St. Olav i nr. 6, 1938, plass for et voldsomt angrep på visse

rumenske kretser som hadde krevd «jødernes fulle likestillehet med landets egen befolkning». Kravet var blitt trumfet igjennom «på en tid hvor liberalismen satt i høisettet», men siden hadde antisemittismen i Romania vært i stadig stigning. Først i det aller siste var det imidlertid «kommet fart i tingene ... Rumeniens arbeider nu bevisst på å ... bli kvitt sine jøder, men motstanden er stor, da jødene har benyttet sig av sin økonomisk sterke posisjon til å erobre sig flere ledende stillinger og samtidig mange steder er bærerne av de kommunistiske ideer».

» Noen av artiklene kunne ha vært hentet fra Julius Streichers smussblad Der Stürmer »

Ikke mange år etter kom det virkelig «fart i tingene», og Romania ble «kvitt» en stor del av sine borgere på en særdeles forferdelig måte. Et lysende navn i den forbindelsen: Elie Wiesel, som har skrevet vakkert etterord i «Det ellevte bud».

Påstanden om at bolsjevirevolusjonen var jødisk, ble stadig gjentatt i den katolske kirkepressen. «Russland regjeres og forvaltes altså av: 15 russere, 44 lettere, armenere osv., og av 237 jøder!! Refleksjonene gjør sig selv,» hevdet St. Olav f.eks. i nr. 6, 1923.

I en sjøfel artikkel han kalte «Bak kulissene», utnyttet pavelig huspaleat abbe Loutil antisemittismen til et angrep på de spanske republikanerne. Spania hadde lenge levd i lykke og glede, men «Så en dag kom 60 jøder fra Moskva» og ville gjøre Spania lykkelig – «à la russe». Men heldigvis sto det «en bak kulissene! En som er mektigere enn disse to elendige jøder som for tre år siden passerte den spanske grense i Moskvas tjeneste» og forberedte grunnen for dem som kom etter. Dette ble gjengitt i St. Olav i februar 1937.

Det bør vel tilføyes at St. Olav tok avstand fra nasjonal-socialismen i den utstrekning den opptrådte som «konkurrent» til kristendommen, og at den katolske norske kirken «holdt sin sti ren» under naziokkupasjonen, som den avholdte dominikanerpateren Hallvard Rieber-Mohn uttrykte det som St. Olavs redaktør etter krigen. Men det bør også nevnes at i det storartede bokverket som Aschehoug utga i fjor ved kirkens 150-årsjubileum, nevnes ikke med et ord den samme kirkens konsekvente, energiske og motbydelige jødedomsgjennom nærmere halvannet hundre år. Ikke rart, da, at det heller ikke nevnes at St. Olav utnevnte Adolf Hitler til «Tysklands redningsmann». Men det er da også en annen historie.